

Η ΝΕΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ»

24 Ιουλίου 1954
260 Α αρ. 15

σφ. 3

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΣΚΛΑΒΑ Ή ΤΥΡΑΝΝΟΣ;

Τὰ καθήκοντα καὶ ἡ θέσις τῶν γυναικῶν στὴν κοινωνία. — Πρέπει νὰ ἐργάζωνται οἱ γυναῖκες; — Ἐργασία καὶ οἰκογενειακὰ ὑποχρεώσεις

Ἄπαντᾶ ἡ γλύπτρια κ. Φρόσω Εὐθυμιάδῃ

ΤΗΣ Κ. ΑΘΗΝΑΣ ΛΟΡΑΝΔΟΥ

Η κ. ΦΡΟΣΩ Εὐθυμιάδῃ, ἡ μοναδικὴ Ἑλληνίδα γλύπτρια εἰδικευμένη στὴν «Τετρακότων» ἀπαντᾶ σήμερον, στὶς ἐρωτήσεις μας σχετικά μετὰ τὴν ἔρευνα τοῦ «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ», «ποῖά εἶναι ἡ θέσις τῆς γυναίκας στὴν σημερινὴ Κοινωνία». Πρὶν ὅμως ἀσχισάμε τὴν συνέντευξίν μας, θὰ ἔπρεπε νὰ ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴν ζωὴ τῆς Φρόσως Εὐθυμιάδῃ.

Ἀριστοῦχος τῆς Κρατικῆς Σχολῆς τῆς Βιέννης στὴν κεραμοπλαστική καὶ εἰδικευμένη ἀκόμη καὶ στὸ «Beau Ceramique», γύρισε στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν φιλοδοξία νὰ ξαναζωντανέψῃ τὴν ξεχασμένη πιά παιδαγωγικὴ τέχνη τῆς Τανόγρας καὶ ποῦ στὴν σύγχρονη Ἑλλάδα ἐπέφερε σὰν λαϊκὴ ἀγγειοπλαστικὴ.

Ἀπὸ τὴν πρώτη φορὰ πού ἐξέθεσε στὴν Πανελληνίῳ Καλλιτεχνικῇ Ἐκθεσῇ τοῦ 1938, θρασυτέρας καὶ ἐπιβλήθηκε στὸ Ἀθηναϊκὸν κοινόν, μετὰ τὶς τερατώδεις τῆς, τὶς πρωτομῆς, τὶς φιγούρας, τὰ κανάτια καὶ ἰδίως τὰ ζῶα.

Στὸ 1939 καλεῖται νὰ συμμετάσχη στὸ New Worlds Fair καὶ στὴν Διεθνή Ἐκθεσὶν Γυναικείας Τέχνης στὸ Riverside Museum τῆς Νέας Ὠρκῆς.

Μόλις τελείωσε ὁ πόλεμος, βρίσκειτὴ μετὰ ὑποτροφία τοῦ Γαλλικοῦ Κράτους στὸ Παρίσι, δουλεύοντας διπλὰ στὸν καθηγητὴ Μ. Gimond.

Τὸ 1947 πέρνει μέρος στὴν ἀδιεθνῆ Ἐκθεσὴ Συγχρόνου Τέχνης τοῦ Καίρου, ὅπου ὁ Αἴγυπτιακὸς καὶ Γαλλικὸς τύπος γράφει κολλεκτικώτατα καὶ δημοσιεύει φωτογραφίαις ἔργων τῆς, διπλὰ στὰ γνωστὰ διεθνῆ ὄνοματα καλλιτεχνῶν. Συγχρόνως ἐκθέτει στὴν ἀδιεθνῆ Ἐκθεσὴ Γυναικείας Τέχνης τοῦ Λονδίνου ὅπου τὸ ἔργον τῆς διακρίνεται καὶ παρουσιάζεται στὸ πρόγραμμα τηλεοράσεως. Ἐπίσης συμμετέχει καὶ στὴν Ἐκθεσὶν Ἑλληνικῆς Τέχνης στὴν Σχοχόλῃ καὶ στὴν Κοπεγχάγη. Στὸ 1947 ταξιδεύει στὴν Ν. Ἀμερική ὅπου ὀργανώνει δυὸ ἀτομικεῖς ἐκθέσεις στὸ Μπουένος Ἄϊρες μετὰ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία. Τὸ ἔργο τῆς ἀτὸ ζεύγος τῶν Ζαρκαδιῶν βρίσκειτὴ στὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖον Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Μπουένος Ἄϊρες.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1951, τὸ ἀτελιετὴ τῆς φιλοθένησε καὶ παρουσίασε τὰ ἔργα 21 συγχρόνων Ἑλληνίδων καλλιτεχνίδων στὰ μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου Γυναικῶν.

Βρισκόμαστε ἀτὸ σπίτι τῆς κ. Φρόσως Εὐθυμιάδῃ, κτισμένον ἀτὸ ἀκρόαριον τῆς Ἑλληνικῆς λαϊκῆς καὶ ηρωϊκῆς παράδοσης. Κι' ἀφοῦ κάναμε ἕνα γύρον ἀτὸ θαυμάσιον σπίτι τῆς καθίσουμε ἀτὸ ἀτελιετὴ τῆς νὰ κουβεντιάσουμε:

— Εἶναι δίκαιον, μὰς λέει ἡ κ. Εὐθυμιάδῃ, νὰ πῆ κανεὶς ἂν ἡ γυναῖκα στὴν Ἑλλάδα, εἶναι σκλάβη ἢ τυράννος. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ ἡ Ἑλληνίδα βρίσκειται, σχετικά μ' αὐτὸ θέμα σὲ μιὰ μεταβατικὴ ἐποχῇ. Μετὰ τὸ ἕνα ποδὶ ἀκουμπᾷ ἀκόμη στὴν ἐποχὴ τῆς Τουκοκρατίας καὶ μετὰ τὸ ἄλλο τὶς συγχρονισμένους χώρους, μεσὰ στὴν πρόδοον. Βλέπετε τὸ ἂν εἶναι

Ἡ κ. Φρόσω Εὐθυμιάδῃ

μιὰ γυναῖκα σκλάβη ἢ τυράννος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἴδια. Ἡ Ἑλληνίδα, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, δὲν ἔχει ἀποκτήσει τὴν συνείδησιν ἀκόμη ὅτι εἶναι ἀνεξάρτητος ἄνθρωπος, πού ἔχει τὴν δυνατότητα μόνη τῆς νὰ φτιάξῃ, νὰ δημιουργήσῃ ὅπως αὐτὴ θέλει τὴν ζωὴ τῆς. Βέβαια αὐτὸ τὸ αἰσθημα μειονεκτικότητος τῆς τὸ ἔχει ἐπιβάλλει ὁ ἄντρας. Ἐκεῖνον πού χρειάζεται τώρα εἶναι νὰ βρῇ τὴν δύναμιν νὰ τὸ ζετινάξῃ ἀπὸ μέσα τῆς.

— Νομίζετε ὅτι εὐκόλως οἱ γυναῖκες τῆς Ἑλλάδος μποροῦν νὰ ἀποτινάξουν αὐτὴ τὴν παράδοσιν πού τὶς δαρύνει τόσοσιν αἰῶνας.

— Βέβαια εἶναι εὐκόλο πρᾶγμα. Εὐκολώτερον θὰ ἦταν ἂν οἱ ἄντρας τὸ καταλάβαιναν καὶ βοηθοῦσαν πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Καὶ μιλῶ γιὰ τὴν πλειοψηφίαν τῶν γυναικῶν. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ ἐξαιρέσεις, κι' αὐτὲς εἶναι οἱ πνευματικῆς, οἱ ἐργαζόμενες, οἱ καλλιτεχνικές γυναικες πού σβῶνται τὴν ὑπόστασιν τους ὡς ἄνθρωποι καὶ δὲν δέχονται κανενὸς εἴδους σκλαβιά. Ἀλλὰ αὐτὲς εἶναι λίγες. Συνθίσταται εἶναι οἱ μπάτσιν πού δέχονται καὶ ἀδιαμαρτύρητα, ἀπὸ τὸν πατέρα, τὸν ἀδελφὸ ἢ τὸν σύζυγον γιὰ κάποια ἄνευ ἐνέργεια πού δὲν τοὺς εἶναι ἀρκετὴ.

— Νομίζετε ὅτι μόνον στὴν Ἑλλάδα ἡ θέσις τῆς Ἑλληνίδος εἶναι ὅσο κατωτέρωθεν;

— Ὅχι. Γενικὰ στὶς Μεσογειακῆς χώρες ἡ γυναῖκα ἐξακολουθεῖ νὰ ἐσφαλῆται μετὰ τὸ σπίτι τῆς μόνον, ἢ μὴν ἔχει πνευματικῆς ἀνθρώπινης καὶ νὰ εἶναι ἀνίκανη νὰ δημιουργή-

σῇ ὅ,τιδήποτε σ' ὀποιοδήποτε πνευματικὸν τομεᾶ. Στὴν Βόρεια καὶ Κεντρικὴ Εὐρώπῃ τὰ πράγματα εἶναι ἑσπεροτικὰ. Ἐκεῖ ἡ γυναῖκα εἶναι ἰσότητι μετὰ τὸν ἄντρα, ὅπως ἰσότητι εἶναι καὶ στὴν Ἀμερική, ὅπως οὐδὲν. Ἀντίθετα στὴν Ν. Ἀμερική ἐπικρατεῖ ἡ Ἰσπανικὴ νοσταλγία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν βέβαια δὲν πρέπει νὰ περιμένουμε προοδευτικῆς τάσεως.

— Καὶ πιστεύετε ὅτι ἡ γυναῖκα ἦταν ἀποχτήσῃ ἴσα δικαιώματα μετὰ τὸν ἄντρα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἴσες εὐθύνες, θὰ εἶναι εὐτυχιστέρη ἀπὸ τὴν γυναῖκα πού σὰν μοναδικὴ ἔνοια εἶχε τὸ νοικοκυριὸν τῆς;

— Ἐξαρτᾶται πού βρίσκει τὴν εὐτυχία του ὁ καθὲς ἄνθρωπος. Πιστεύω ὅτι ἂν ὁ ἄντρας καὶ ἡ γυναῖκα μοιραστοῦν ὅλα τὰ καθήκοντα καὶ ὅλες τὶς εὐθύνες τῆς ζωῆς, τότε ἡ γυναῖκα θὰ εἶναι πιὸ εὐτυχισμένη. Βέβαια ἡ γυναῖκα τῶν Ἑλληνικῶν χωριῶν δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι εὐχαριστήμενη, γιὰτὶ ἐργάζεται δεκά φορὲς πιὸ σκληρὰ ἀπὸ τὸν ἄντρα, εἶναι γιὰτὶ στὰ σορᾶτα τῆς χρόνια, καὶ ὁ ἄντρας χαίρει ὄλων τῶν τιμῶν καὶ περιποιήσεων. Ἐτσι εἶναι συνηθισμένον τὸ θέαμα, ἡ γυναῖκα φορτωμένη, κουρασμένη ἀπὸ τὴν δουλειὰ τῶν χωραφῶν νὰ γυρίζῃ σπίτι τῆς μετὰ τὰ πόδια καὶ ὁ ἄντρας νὰ πηγαίνει μπροστὰ καθισμένος πάνω στὸν γαϊδάρικον. Κλασσικὸν παράδειγμα τῆς γυναικῆς πού δὲν ἔχει συνείδησιν τῆς ἀξίας τῆς. Πιστεύω ὅτι εἶναι σκλάβη. Ὅτι γεννήθηκε γιὰ νὰ ὑπηρετῇ. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ στὶς γυναῖκες τῆς με-

σαιῶς τάσεως. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ ἡ γυναῖκα δὲν ἔχει ἀναπτυχθῆ καὶ καλλιεργηθῆ ἀρκετὰ. Πόσες ἀπὸ τὶς γυναῖκες πού γνωρίζετε, ξέρουν νὰ μεγαλώσουν τὰ παιδιὰ τους; Ἐλάχιστες! Τὴν ἀνατροφή τῶν τῆν ἀναθέτουν στὴν μητέρα ἢ τὴν πεθερὰ κι' ἂν εἶναι εὐπρεπὴ στὴν ντατά. Σ' αὐτὸ βέβαια φταιεὶ ἡ μόρφωσις πού δίνομε στὰ κορίτσια μας. Στὶς πιὸ προοδευμένους χώρες, τὸ πρῶτον πρᾶγμα πού μαθαίνουν τὰ κορίτσια εἶναι ἡ βρεφοκομικὴ καὶ τὰ παιδαγωγικὰ. Κι' αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς χρησιμότερες δουλειῆς πού ἡ γυναῖκα μπορεῖ νὰ κάνη στὴν ζωὴ. Φτάνει νὰ τὴν κάνη σωστὰ. Φτάνει νὰ εἶναι καλλιεργημένη καὶ μορφωμένη γυναῖκα. Τότε ἀποκτᾷ συνείδησιν τῆς ἀξίας τῆς καὶ ἴσα δικαιώματα μετὰ τὸν ἄντρα.

— Μήπως ὅμως μιὰ ἀπαγγελματικὰ ἐργαζόμενη γυναῖκα χάσῃ τὴν θρησκότητά τῆς;

— Γιατὶ; Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ἡ δουλειὰ τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν εἶναι πιὸ σκληρὰ ἀπὸ ὅποιοδήποτε ἄλλην ἐπαγγελματικὴν ἐργασίαν. Συνήθως αὐτὲς οἱ γυναῖκες πού ἀσχολοῦνται μετὰ τὸ νοικοκυριὸν τοὺς εἶναι ἀπνεύνητες. Ἐγὼ ἀντίθετον, οἱ ἐργαζόμενες εἶναι πιὸ κοκκίτες.

— Νομίζετε ὅτι μιὰ γυναῖκα μπορεῖ στὴν δουλειὰ τῆς, στὴν ἐπισημὴ τῆς, νὰ γίνῃ ἐξ ἴσου κατὴ μετὰ τὸν ἄντρα;

— Ἐγὼ τὸ πιστεύω. Προϋποθέτει ὅμως ἄλλοιμα τρόπον ζωῆς. Τὰ κορίτσια στὰ γυμνάσια εἶναι ἐξ ἴσου ἀποδοτικὰ πνευματικὰ ὅσο καὶ τὰ ἀγόρια. Στὸ πανεπιστήμιον τὸ ἴδιον. Μετὰ ἀρχίζει ἡ κάμφσις τῆς γυναικῆς κι' αὐτὸ νομίζω ὅτι ὀφείλεται στὴν ἀσχολία τῆς μετὰ τὸ νοικοκυριὸν. Βλέπετε ἐδῶ σπυτιὸν Ἑλλάδα, ἡ δουλειὰ τοῦ σπιτιοῦ θεωρεῖται ὑπερηφανητικὴ γιὰ τὸν ἄντρα. Ἡ γυναῖκα, ἔτσι κι' ἂν ἐργάζεται, πρέπει νὰ ἀποστρέψῃ τὸ τραπέζιν, πρέπει νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ φαγητὸ καὶ γενικὰ δεκά ὅσα ἔχει ἀνάγκη ἕνα σπίτι. Ὁ ἄντρας δὲν καταδέχεται νὰ κάνη τίποτα. Στὶς πολιτισμένους χώρες ὁ μισθός, ὅταν τὸ βράδυ γυρίσῃ τὸ ἀνδρῶνον στὸ σπίτι του, μαζί θὰ στρώσουν τὸ τραπέζιν γιὰ νὰ φῶνε, μαζί θὰ μαγειρέψουν καὶ θὰ βάλουν τὰ παιδιὰ νὰ κοιμηθοῦν... Ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ὁ ἄντρας εἶναι μουσαφίρης στὸ σπίτι του. Δέχεται τὶς περιποιήσεις πού μόνο ὁ φιλοξενοῦμενος δικαιούται.

— Καὶ ποῖος νομίζετε ὅτι θὰ εἶναι ὁ τρόπος γιὰ νὰ φτάσῃ καὶ ἡ Ἑλληνίδα στὴν πρόδοον τῶν πολιτισμένων χωρῶν;

— Πρῶτον ἀπ' ὅλα νὰ μορφωθῇ. Ὑστερον μετὰ τὸ γλυκὸν τῆς ὕπνου νὰ τὸν κάνη νὰ καταλάβῃ, ὅτι τὴν ζωὴν πρέπει νὰ τὴν μοιρασθῶν δίκαια στὴν μέση. Κι' ὅτι μιὰ κι' αὐτὴ προσφέρει ἐξ ἴσου μ' αὐτὸν στὸν τομεᾶ τῆς ἐξῶ ἀπὸ τὸ σπίτι διοπάλη, πρέπει κι' αὐτὸς νὰ ἀσχοληθῇ μὲν μὲν στὸ σπίτι του ὅπως αὐτὴ. Δὲν νομίζετε ὅτι καιρὸς εἶναι πιά νὰ πάῃ νὰ πιστεύῃ ὅτι εἶναι μουσαφίρης;

ΑΘΗΝΑ Ν. ΛΟΡΑΝΔΟΥ